Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Raadsvoorstel Visie Speelruimte Utrecht: Spelen in je eigen buurt

Beleidsveld	Openbare Ruimte
Organisatieonderdeel	Ontwikkelorganisatie Ruimte
Opsteller	Barbara Rijpkema
Kenmerk	9321886
Vergaderdatum Raad	Volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De Visie Speelruimte Utrecht: Spelen in je eigen buurt vast te stellen en daarmee de Nota Speelruimte Utrecht 2009 ‘Geef jeugd de ruimte’ te vervangen met als belangrijkste aanpassingen:
   - een geactualiseerde speelruimtenorm met zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen;
   - de introductie van speelbuurten die worden begrensd door barrières die vanuit het perspectief van kinderen relevant zijn;
   - aandacht voor de vergroening van speelplekken
   - aandacht voor fysieke en sociale toegankelijkheid van speelplekken

2. De Visie Speelruimte Utrecht: Spelen in je eigen buurt op te nemen in de ‘Omgevingsvisie Utrecht’ ter vervanging van de Nota speelruimte 2009 'Geef jeugd de ruimte’ - onderdeel van het thematisch beleid - en internetpagina https://omgevingsvisie.utrecht.nl/thematisch-beleid/ hierop aan te passen.

.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

De nieuwe speelvisie 'Spelen in je eigen buurt' geeft handvatten om het huidige speel- en sportaanbod in Utrecht te beoordelen, zowel kwantitatief (aantal speelplekken, afstand tot speelplekken, bespeelbaarheid van de buurt) als kwalitatief. De kwaliteit kan worden beoordeeld op speelbuurtniveau maar ook van elke speelplek op zich. Hiermee kan per wijk en per speelbuurt in beeld worden gebracht of er sprake is van een goede afstemming tussen de (potentiële) vraag naar en het aanbod aan speelruimte en wat er wenselijk is om het speel- en sportaanbod op orde te krijgen. Aan de hand van de nieuwe visie kan ook in beeld worden gebracht wat er nodig is aan speel- en sportvoorzieningen in (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij gaat het zowel om bespeelbare openbare ruimte, zoals vrije stoepruimte, autovrije en -luwe straten, als om ingerichte plekken met speeltoestellen of vrij bespeelbare ruimte. Het is de ambitie dat binnen 200 meter van iedere woning speelruimte te bereiken is. Hiermee dragen we bij aan een gezonde leefomgeving voor onze jongste bewoners; toegankelijk, beweegvriendelijk, groen en klimaatadaptief. In de speelvisie 'Spelen in je eigen buurt' focussen we ons op de 0-18 jarigen.

Context

Aanleiding

In het Koersdocument Leefbare Stad en Maatschappelijke Voorzieningen stellen we dat ruimte om te spelen sporten en bewegen cruciaal is in een verdichtende stad. De ambitie is dan ook dat ieder kind, jeugdige en jongere een uitdagende en veilige plek vindt om te spelen, sporten en bewegen. De huidige speelruimtenota en de bijbehorende wijkspeelruimteplannen dateren uit 2009 en 2010-2013. Sinds die tijd heeft de ruimtelijke ontwikkeling van de stad zich verder doorgezet, onder andere met de verdere stadsuitbreiding in Leidsche Rijn en herstructureringen in andere wijken. Die ruimtelijke ontwikkeling zet zich ook de komende jaren door. Daarnaast ontwikkelen de verschillende wijken zich ook op demografisch vlak. In sommige buurten wonen nu meer kinderen dan 10 jaar geleden en op andere plekken is het aandeel kinderen juist teruggelopen. Bij een veranderende leeftijdsopbouw hoort een veranderende speelruimtevraag en dus ook een aangepast speelruimteaanbod. Om de ambitie van een prettige, toegankelijke en bespeelbare leefomgeving voor onze jongste inwoners te kunnen realiseren is een aanscherping van de gemeentelijke visie op speelruimte noodzakelijk. Die vernieuwde visie biedt handvatten om te bepalen hoeveel speelruimte er nodig is in een buurt.
De aangescherpte visie sluit ook aan bij het VN verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (in 2016 door Nederland geratificeerd) en het Utrechtse Samenspeelakkoord (2019). Beiden hebben invloed op de inrichting van de speelvoorzieningen in Utrecht.

Juridische context

De gemeente is verantwoordelijk voor de veiligheid in de openbare ruimte. Dit betekent dat de gemeente moet zorgen voor deugdelijke, gekeurde en daarmee veilige speeltoestellen. De eisen voor speeltoestellen zijn geregeld in de Warenwet attractie- en speeltoestellen (WAS). De WAS beschrijft richtlijnen voor de productie, plaatsing en periodieke keuring van speeltoestellen. De WAS geldt voor alle speeltoestellen in de openbare ruimte, ook als ze door particulieren of andere organisaties zijn geplaatst. De verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare ruimte is niet over te dragen aan derden. In de Speelvisie wordt uitgelegd hoe de Gemeente Utrecht hier mee omgaat.

Beoogd effect

Het doel van deze nieuwe visie, inclusief de nieuwe speelruimtenorm, is om duidelijk te maken hoe we in Utrecht denken over spelen en welke normen we willen hanteren bij het beoordelen van het aanbod aan speelruimte, zowel kwantitatief als kwalitatief. In eerste instantie passen we deze norm in elk geval toe bij gebiedsontwikkelingen, renovaties, groot onderhoud en bewonersinitiatieven om te kunnen bepalen hoe een buurt ervoor staat of wat er in een nieuwe buurt nodig is aan speelruimte. Daarnaast maken we een begin met het scannen van de huidige situatie in de verschillende Utrechtse wijken. Dat doen we door middel van een wijkspeelruimtescan. Op de langere termijn hebben we de ambitie om met behulp van deze scans de (potentiële) vraag en het aanbod per wijk eens in de vijf jaar in beeld te brengen en willen we ook graag interventies kunnen plegen als de speelruimte niet voldoet. Hiervoor hebben we nu een beperkt aantal financieringsbronnen tot onze beschikking. De structurele financiering van deze ambitie wordt in een later stadium uitgewerkt en integraal afgewogen. In bijgevoegde raadsbrief kunt u lezen welke middelen we nu al kunnen inzetten en hoe we dit verder gaan uitwerken In het ter informatie bijgevoegde uitvoeringsstrategie wordt de wijze waarop de uitvoering van de speelvisie wordt ingevuld beschreven.

Inspraakperiode
De ontwerpvisie heeft van 29 juni tot 17 september 2021 ter inzage gelegen. Inwoners, ketenpartners en andere belanghebbenden hebben in die periode kunnen reageren op de ontwerpvisie. In deze periode zijn 4 reacties ontvangen. De reacties zijn gemotiveerd beantwoord en en hebben geleid tot een tekstuele verduidelijking over de openbaarheid van speelplekken in de Visie Speelruimte en nader onderzoek naar de kansrijkheid van concrete voorstellen. De reacties en de beantwoording zijn opgenomen in de bijlage.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening
- De motie 2018/219 “Nieuwe speelplekken groen”. Eind 2019 is in een verzamelbrief richting de Raad aangegeven dat de uitwerking van de motie onderdeel zal zijn van de nieuwe speelvisie.
- Bij de besluitvorming van de Koers Maatschappelijke Voorzieningen in mei 2020 is aangekondigd dat het speelruimtebeleid vernieuwd zal worden.
- Toezegging 20/T472 in de commissie M&W Programmabegroting 18 november 2020. De wethouder zegt toe in Q1 2021 met een nota speelruimte te komen.
- Motie 18/M219 van Programmabegroting in raad van 8 november 2018: M*otie 18/M219 wordt onderdeel van het nieuwe speelruimtebeleid. Streven bespreken in raad Q1 2021*
- Raadsbrief Vrijgave speelvisie Spelen in je eigen buurt voor zienswijzen, 29 juni 2021

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico’s

Beslispunt	
1	De Visie Speelruimte Utrecht: Spelen in je eigen buurt vast te stellen en daarmee de Nota Speelruimte Utrecht 2009 ‘Geef jeugd de ruimte’ te vervangen met als belangrijkste aanpassingen: - een geactualiseerde speelruimtenorm met zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen; - de introductie van speelbuurten die worden begrensd door barrières die vanuit het perspectief van kinderen relevant zijn; - aandacht voor de vergroening van speelplekken - aandacht voor fysieke en sociale toegankelijkheid van speelplekken
Argumenten	
1.1	Een geactualiseerde speelruimtenorm is nodig om passende kaders en handvatten te bieden voor keuzes met betrekking tot speelruimte bij grootschalige gebiedsontwikkelingen, wijkrenovaties, bewonersinitiatief, ontwikkelend beheer en klachten.
	Utrecht kent nieuwbouwbuurten, buurten in herontwikkeling en bestaande buurten. Al deze buurten veranderen; of door veranderingen in de demografische samenstelling of door ruimtelijke ontwikkelingen. Dat maakt dat de verhouding tussen beschikbare speelruimte en de behoefte aan speelruimte voortdurend verandert. De nieuwe speelruimtenorm speelt hierop in door demografie, aantal woningen, oppervlakte van de bespeelbare openbare ruimte en andere factoren mee te wegen in de beoordeling van de speelbuurt. Het nieuwe beleid biedt hiermee handvatten voor de beoordeling van bestaande buurten, is een toetsingskader voor bewonersinitiatieven, voor groot onderhoud en voor vervangingsinvesteringen. Daarnaast geeft het nieuwe beleid richtlijnen voor de invulling van speel- en sportruimte voor de jeugd tot 18 jaar in (grootschalige) gebiedsontwikkelingen.
1.2	De introductie van de speelbuurt is wenselijk om de veiligheid voor kinderen te vergroten en hen eigen bewegingsvrijheid te geven.
	In het huidige speelruimtebeleid wordt uitgegaan van een speelgebied dat gelijk is aan de gemeentelijke wijk- en buurtindeling. Dit is niet altijd realistisch omdat we met barrières te

	maken hebben zoals 50 km wegen, spoorwegen en waterwegen. Deze zogenaamde barrièregebieden zijn van grote invloed op de actieradius van kinderen tot 11 à 12 jaar. Hier is rekening mee gehouden in het nieuwe speelruimtebeleid met de introductie van de Speelbuurt.
1.3	Niet alleen de hoeveelheid speelruimte maar ook kwaliteit van de speelplekken is belangrijk voor aanzetten tot spelen, sporten en bewegen in de openbare ruimte.
	De nieuwe speelnorm beschrijft de ambitie om in grote en/of dichtbevolkte speelbuurten sprake is van een speelplek met de functie en omvang van een buurtplek van tenminste 3.000 m2 groot en binnen 400 meter (5 minuten wandelen) van elke woning. Op een buurtplek is de hele buurt welkom (jong en oud), wordt ontmoeting gestimuleerd en kun je spelen en sporten. Daarnaast is ook een aanvullend netwerk van blokplekken (=/- 500 m2) nodig binnen 200 meter (2,5 minuten wandelen) van elke woning. Dit netwerk van blokplekken kan bestaan uit op sport en spel ingerichte ruimte, of als vrij bespeelbare ruimte die extra ingericht wordt zodra de behoefte ontstaat. In het nieuwe beleid wordt speelruimte niet alleen beoordeeld op het aantal vierkante meter, maar ook op de ligging, inrichting, variatie in aanbod, groen (inclusief klimaat) en toegankelijkheid.
1.4	De speelvisie komt tegemoet aan de ambitie om nieuwe speelplekken zo groen mogelijk in te richten
	Meer groen in de stad zorgt voor een beter leefklimaat voor mens en dier. Speelplekken zijn bij uitstek geschikt voor vergroening en vervullen een belangrijke rol bij de klimaatadaptatie van de openbare ruimte. Anders dan tuinen of daken heeft de gemeente hier zelf de regie over de inrichting. Bij het vergroenen van speelplekken gaan de thema's spelen, veiligheid, klimaat, biodiversiteit en gezondheid hand in hand.
1.5.	De speelvisie komt tegemoet aan de ambitie van sociaal en fysiek toegankelijke speelplekken
	Divers ingerichte speelruimte, waar voor kinderen met verschillende leeftijden, alle genders, interesses, mogelijkheden en beperkingen iets te spelen of sporten is, zorgen voor meer inclusief spelen. Binnen de visie geven we hieraan meer prioriteit. We hebben de ambitie om meer speeltoestellen en speelplekken te maken voor kinderen en ouders met een beperking. Bij het aanpassen van een bestaande plek, kijken we ook altijd naar de toegankelijkheid van de plek zelf en van de toestellen. Uiteraard is de uiteindelijke inrichting ook afhankelijk van de wensen van de kinderen en omwonenden. De plekken zijn voor iedereen vindbaar via de gemeentesite.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	De haalbaarheid van de ambities in de speelvisie is afhankelijk van beschikbare middelen.
	Met de huidige beschikbare budgetten, aangevuld met de in de Voorjaarsnota 2021 beschikbaar gestelde incidentele investering Sporten, Spelen en Bewegen van € 500.000 voor 2022, kunnen we een start maken met de cyclus van wijkspeelruimtescans. De resultaten uit de scans gebruiken we om de methodiek verder te verfijnen en om de financiële onderbouwing voor de ambities op de (middel)lange termijn inzichtelijk te maken. Inzicht in de structureel benodigde financiering voor de uiteindelijke uitvoering is nu nog niet te geven. Er ligt nu één wijkspeelruimtescan. Dit levert nog geen realistisch beeld op voor de hele stad. Met de nieuwe visie gaan we met elkaar bouwen aan een nieuw 'stelsel', waarbij we werkende weg steeds meer inzicht verkrijgen in de huidige situatie.
Beslispunt	
2	De Visie Speelruimte Utrecht: Spelen in je eigen buurt op te nemen in de 'Omgevingsvisie Utrecht' ter vervanging van de Nota speelruimte 2009 'Geef jeugd de ruimte' - onderdeel van het thematisch beleid - en internetpagina https://omgevingsvisie.utrecht.nl/thematisch-

	beleid/ hierop aan te passen.
Argumenten	
2.1	Door de Speelruimtevisie in de omgevingsvisie Utrecht op te nemen blijft deze actueel
	De ‘Omgevingsvisie Utrecht’ bevat het overkoepelende integrale beleid over de fysieke leefomgeving en het stedelijk beleid over diverse beleidsvelden van gemeente Utrecht. De Door de Nota speelruimte 2009 'Geef jeugd de ruimte’ te vervangen door de Speelruimtevisie: Spelen in je eigen buurt is de Omgevingsvisie weer actueel.

Financiën

Het toepassen van en adviseren over de nieuwe speelvisie en de bijbehorende speelruimtenorm op herontwikkelingsprojecten, gebiedsontwikkelingen, groot onderhoud, vervangingsinvesteringen of een bewonersinitiatief voor het creëren of aanpassen van speelplekken wordt gezamenlijk bekostigd vanuit de programma’s Ruimtelijke Ontwikkeling, Openbare Ruimte en Groen, Samenleven en Sport en Volksgezondheid. Deze taken zijn nu ondergebracht in een gezamenlijk opgaveteam Spelen, Sporten en Bewegen in de openbare ruimte (SSB). Met de huidige beschikbare budgetten, aangevuld met de in de Voorjaarsnota 2021 toegekende incidentele investering Sporten, Spelen en Bewegen van € 500.000 voor 2022, kunnen we een start maken met de cyclus van wijkspeelruimtescans. Zo passen we de methodiek toe en maken we de benodigde financiële onderbouwing voor de ambities op de (middel)lange termijn inzichtelijk.
Met de budgetten die nu beschikbaar zijn hebben we middelen om de helft van de wijkscans (stap 1 en 2) uit te voeren (kosten +/- €50.000). Daarnaast kunnen we €450.000 besteden door interventies door te voeren (stap 3). In 2022 financieren we hieruit op een aantal plekken investeringskosten en plankosten van bewonersinitiatieven en ontwikkelgericht beheer bij onderhoudsprojecten. Daarnaast gaan we aan de slag met de eerste verbeteringen uit de eerste wijkscan voor West. Zo kunnen we, om de speelwaarde te verhogen, speeltoestellen toevoegen en andere verbeteringen (zoals vergroening en toegankelijkheid) doorvoeren aan bestaande speelplekken. De nieuwe speelruimtenorm en de uitgevoerde scans worden daarbij gebruikt om te beoordelen of een kwalitatieve en/of kwantitatieve verbetering nodig is.

Daarnaast kunnen we interventies in de speelruimte ook voor een deel bekostigen binnen de bestaande onderhoud- en vervangingsmiddelen en maken we bij bewonersinitiatieven gebruik van het initiatievenfonds. Verder kijken we naar de inzet van andere maatregelen en budgetten. Hierbij kunt u denken aan subsidies voor het vergroenen en openstellen van een schoolplein, verkeersmaatregelen om plekken beter toegankelijk te maken en werk met werk maken binnen de groene opgave.
De overige structureel benodigde middelen om eventuele interventies die voortkomen uit de speelruimtescan te bekostigen, maken vervolgens onderdeel uit van een integrale afweging.

Inzicht in de structureel benodigde financiering voor de uiteindelijke uitvoering is nu nog niet te geven. Er ligt nu één wijkspeelruimtescan. Dit levert nog geen realistisch beeld op voor de hele stad. Met de nieuwe visie gaan we met elkaar bouwen aan een nieuw ‘stelsel’, waarbij we werkende weg steeds meer inzicht verkrijgen in de huidige situatie. We stellen daarom voor om na vijf+ scans (eind 2022 zijn de scans voor West, NoordWest, Overvecht, NoordOost, ZuidWest en een deel van de Binnenstad gereed) een beeld van de verwachte stedelijke uitvoeringskosten te schetsen. Wij denken dat we na uitvoering van deze scans een realistischer beeld kunnen schetsen van wat stedelijk nodig is om de in de visie verwoorde ambitie te realiseren. Dit beeld leggen we begin 2023 aan u voor.

De bekostiging van de Visie Speelruimte is overigens onderdeel van de investeringsopgave van de RSU 2040, waarin een investeringsstrategie is opgenomen. De realisatie hiervan is afhankelijk van andere partijen, het ontwikkelen van nieuwe instrumenten, de beschikbaarheid van gemeentelijke middelen en de integrale afweging hiervan.

Vervolg

Na vaststelling door de gemeenteraad wordt de nieuwe Speelruimtevisie opgenomen in de Omgevingsvisie Utrecht. Het geactualiseerde beleid wordt gebruikt om te adviseren bij ruimtelijke

ontwikkelingen, onderhoudsprojecten en bewonersinitiatieven. Om goed in beeld te brengen hoe het ervoor staat in de verschillende gebieden maken we gebruik van een speelruimtescan. Met deze scan brengen we per wijk of speelbuurt in beeld in hoeverre de buurten voldoen aan de speelruimtenorm en welke verbeterpunten nodig zijn. Afhankelijk van de beschikbare middelen worden gefaseerd wijkspeelruimtescans opgesteld waarbij kinderen, bewoners en partners uit de buurt/wijk actief worden betrokken.

Participatie

Met enkele betrokken inwoners, ketenpartners en experts binnen de gemeente is in een tweetal sessies de nieuwe speelruimtenorm getoetst. Hieruit zijn nieuwe inzichten naar voren gekomen, die zijn verwerkt in het nieuwe speelruimtebeleid. De inzichten betroffen de rol van (sociale) veiligheid, de actieradius van verschillende leeftijdscategorieën jeugd en de uitvoering van het beleid. Na vaststelling van de nota wordt stapsgewijs per wijk een speelruimtescan gemaakt, waarbij getoetst wordt hoe de wijken scoren ten opzichte van de norm en worden oplossingsrichtingen aangedragen. Hierbij zullen ketenpartners en bewonersvertegenwoordigers worden betrokken. Bij het uitwerken van een speelplek worden kinderen, omwonenden en gebruikers actief betrokken bij het nieuwe ontwerp.

Communicatie

Na vaststelling door de gemeenteraad wordt een persbericht verzonden en wordt de nieuwe Speelruimtevisie geplaatst op de internetpagina https://omgevingsvisie.utrecht.nl/thematisch-beleid/speelruimte/. Deelnemers aan het participatietraject worden persoonlijk geïnformeerd.

Bijlage(n)

Bijlagen ter besluitvorming

- Spelen in je eigen buurt, Visie Speelruimte Utrecht 2021

Bijlagen ter informatie

- Reactienota Spelen in je eigen buurt
- Uitvoeringsstrategie Spelen in je eigen buurt